

"Nie dla szkoły lecz dla życia się uczymy"

PROGRAM PRACY
Z UCZNIEM MAJĄCYM TRUDNOŚCI W NAUCE

**W ZESPOLE SZKÓŁ TECHNICZNYCH
im. Bohaterów Września 1939r.
w Kolbuszowej**

Kolbuszowa 2009

WSTĘP

W praktyce szkolnej spotykamy się z pewną grupą uczniów, których najczęściej określamy jako słabych . Są to uczniowie, u których nie stwierdzono dysfunkcji (dysleksja, dysgrafia, dysortografia), a mimo to nie osiągają oni zadowalających efektów w nauce. Przyczyn takiego stanu rzeczy może być wiele. Często są to niższe niż u reszty klasy możliwości intelektualne, wolniejsze tempo pracy, brak ciekawości poznawczej lub brak motywacji .

Uczniowie ci są przedmiotem naszej szczególnej nauczycielskiej troski. Jako pedagodzy zakładamy, że każdy uczeń może osiągnąć sukces, a my powinniśmy go wspierać w tych dążeniach.

Mamy ku temu ogromny wachlarz możliwości, począwszy od indywidualizacji procesu nauczania, poprzez właściwe motywowanie do pracy, pobudzanie wiary we własne możliwości, po współdziałanie z rodzicami w rozwiązywaniu konkretnych problemów.

Bez wątpienia uczeń słaby jest podmiotem równie wartościowym co uczeń zdolny, a jedynie wymagającym od nas większej uwagi.

CHARAKTERYSTYKA UCZNIĄ SŁABEGO

Przystępując do charakteryzowania ucznia słabego, należy uświadomić sobie, dlaczego nasi uczniowie nie mogą sprostać stawianym przed nimi wymaganiom edukacyjnym. Dlaczego cechuje ich nieumiejętność kierowania własnymi procesami psychicznymi, takimi jak uwaga i pamięć, dlaczego z trudem zapamiętują reguły, daty, nie wykazują głębszego zainteresowania problemami i przedmiotami, a ich słaba aktywność myślowa staje się przyczyną bierności oraz rezygnacji?

Niepowodzenia szkolne mają różnorodne uwarunkowania. Możemy podzielić je na te o podłożu społecznym, szkolnym, oraz wynikające z cech osobowościowych i fizycznych ucznia.

1. Czynnikiem warunkującym wyniki pracy dydaktycznej, jest niewątpliwie sam uczeń, jego stan zdrowia, zdolności, umiejętności, ogólny rozwój na który składają się dotychczasowe doświadczenia, wiedza, uczucia, cechy charakteru, aktywność, poziom samodzielności i dążenia do celu, zainteresowania, zamiłowania, oraz tendencje samokształceniowe. Bardzo ważny jest także aktualny okres rozwoju ucznia. Dodatkowo ogromny wpływ na ewentualne niepowodzenia szkolne mają tutaj wszelkie zakłócenia w rozwoju psychofizycznym ucznia, wynikające z:

- Wszelkich chorób, urazów i wypadków, a także zdarzeń losowych, które pogarszają stan zdrowia ucznia,
- Defektów, na przykład: wzroku, słuchu,
- Obniżonej sprawności intelektualnej,
- Opóźnień w rozwoju procesów umysłowych,
- Zaburzeń w funkcjonowaniu narządów ruchu,
- Mikrodeficytów rozwojowych,
- Zakłóceń w sferze uczuć, motywacji, postaw, a także związanych z nimi zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym.

2. Ogromny wpływ na ucznia w procesie przyswajania przez niego wiedzy, ma środowisko społeczne, a zwłaszcza rodzina.

Możemy tutaj wyodrębnić wiele czynników warunkujących niepowodzenia szkolne dziecka:

- Sytuacja materialna rodziny,
- Prace ucznia w gospodarstwie domowym,
- Warunki odrabiania zadań domowych,
- Liczebność, struktura i skład rodziny,

- Poziom świadomości wychowawczej rodziców lub opiekunów ucznia,
- Ewentualne patologie w rodzinie,
- Dbłość o dziecko i jego wychowanie,
- Współpraca domu ze szkołą,
- Poziom kulturalny i moralny rodziny,
- Wpływ otoczenia, grup rówieśniczych.
- Czas i wysiłek, który uczeń musi codziennie pokonać w trakcie dojazdu do szkoły i powrotu do domu,

3. Trzecią kategorię czynników wpływających na naukę, stanowią : szkoła i nauczyciele.

Poważnym źródłem niepowodzeń szkolnych może być szkoła, poprzez:

- Warunki lokalowe i wyposażenie w pomoce naukowe,
- Atmosfera szkoły,
- Organizacja życia szkolnego,
- Praca pozalekcyjna,
- Kontakty między uczniami, oraz oddziaływanie grup rówieśniczych.

Przyczyny niepowodzeń uczniów mogą wynikać z pracy samego nauczyciela, a więc:

- Przygotowania pedagogicznego,
- Doświadczeń życiowych,
- Charakteru, postaw, zdolności,
- Zamiłowania lub niechęci do pracy nauczycielskiej,
- Pozycji społecznej i autorytetu nauczyciela,
- Warunków materialnych życia.

Jeżeli zburzone zostaną niektóre z przedstawionych czynników, powstaje odbicie w psychice ucznia, które powoduje zaburzenia w zachowaniu, lub obniżają motywację do nauki. Uczeń staje się załęczony, nieznaczący, czasem agresywny, przeżywa strach, uczucie zagrożenia, stresy, kompleksy. Taki stan psychiczny sprzyja narastaniu niepowodzeń szkolnych, oraz pogłębianiu się pozycji ucznia słabego na tle klasy.

Odnoścąc się do przyczyn niepowodzeń szkolnych, powstaje **obraz ucznia słabego, charakteryzującego się:**

- Trudnościami w rozumieniu i przyswajaniu materiału,
- Brakiem zainteresowań poszczególnymi przedmiotami i niechęcią do ich poznawania,

- Brakiem umiejętności w kierowaniu własnymi procesami psychicznymi,
- Biernością i rezygnacją wynikającą ze słabej aktywności myślowej,
- Nieumiejętnością pokonywania trudności intelektualnych.

CELE PROGRAMU

1. Indywidualizacja procesu nauczania stymulująca rozwój ucznia.
2. Rozwijanie zainteresowań i motywacji do pracy.
3. Kształtowanie osobowości i pobudzanie wiary w siebie.

DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PRACY Z UCZNIEM SŁABYM

Oprócz dyktowanego specyfiką przedmiotu podejścia do pracy z uczniem słabym, wymienić należy kilka istotnych punktów o tematyce ogólnej:

1. Poznanie ucznia słabego przez nauczyciela:

Nauczyciel powinien zadbać o uzyskanie następujących informacji na temat ucznia słabego:

- jakie trudności uczeń wykazuje ,
- czy trudności te zostały zdiagnozowane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną i jakie są wskazania do pracy z uczniem
- jak uczeń funkcjonuje w środowisku rodzinnym.

2. Stworzenie uczniowi szansy poznania samego siebie:

Najlepszą metodą poznania ucznia jest przeprowadzenie analizy SWOT, czyli poznania jego słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń. W przypadku ucznia słabego nauczyciel musi przeprowadzić taką analizę razem z uczniem. Odpowiednio przeprowadzona rozmowa pozwoli na pozbycie się lęków i pozwoli wzmocnić motywację do nauki.

3. Indywidualizacja i opieka nad uczniem w czasie procesu dydaktycznego:

Nauczyciel powinien rozpoznać sytuację na tyle, by stwierdzić, czy uczniowi wystarczy pomoc koleżanek i kolegów z klasy, czy też potrzebna jest mu stała opieka nauczyciela.

4. Wzbogacenie lekcji o środki dydaktyczne, które wspomagać będą przyswajanie wiedzy przez ucznia:

Istotnym elementem jest w procesie dydaktycznym rozpoznanie, jakie zmysły ucznia w największym stopniu uczestniczą w przyswajaniu wiedzy,

a więc czy jest on wzrokowcem, słuchowcem, a może posiada zdolności manualne. Ważne jest także, jakie tempo pracy jest optymalne dla ucznia. Zbyt duże nagromadzenie form i środków może spowodować zniechęcenie i zmniejszenie motywacji do nauki. Środki dydaktyczne powinny być różnorodne, aby ciągle budziły zaciekawienie ucznia.

5. Różnicowanie zadań i prac:

Uczeń słaby powinien otrzymywać zadania klasowe i prace domowe odpowiednie do swoich możliwości. Prace zbyt trudne mogą zniechęcać go do samodzielnej pracy.

6. Uczenie umiejętności systematycznej pracy.

Uczeń powinien nabrać przekonania, że wszystkie jego działania będą sprawdzone przez nauczyciela oraz podlegają ocenie, co wpływa pozytywnie na systematyczną pracę.

7. Kontakty z rodzicami:

W celu wczesnego wykrycia przyczyn trudności i przeciwdziałania im, potrzebny jest stały i dobry kontakt z rodzicami. Właściwa współpraca przekona ucznia, że cały czas ktoś o niego dba, interesuje się jego osobą, co w konsekwencji może wpływać na wzrost motywacji do nauki.

8. Nagradzanie i karanie:

Metoda taka pozwala na ciągłe motywowanie ucznia. Nagradzanie to nie tylko stawianie ocen, ale także pochwały słowne, karanie natomiast ma sens tylko wtedy, gdy nauczyciel zadba o klarowne zasady pracy na lekcji.

Uczeń musi znać swoje obowiązki i wiedzieć, że zostanie rozliczony ze swoich działań.

9. Stosowanie odpowiednich metod nauczania:

W przypadku uczniów słabych wskazana jest np. metoda pracy w grupie, nauczyciel jednak cały czas powinien monitorować aktywność uczniów. Ważną rolę mogą odegrać liderzy grup i ich aktywność w rozdzielaniu zadań.

REALIZACJA CELÓW

I. Diagnozowanie potrzeb edukacyjnych ucznia, poprzez:

- Opracowanie Raportu Wstępnego
- Kontakty z wychowawcami w celu monitorowania ewentualnych niepowodzeń szkolnych
- Stałe kontakty z Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Kolbuszowej lub innymi specjalistami (wg potrzeb)

II. Praca z uczniem słabym w ramach przedmiotów ogólnokształcących (na lekcjach i poza lekcjami)

1. Język polski

- zajęcia wyrównawcze dla uczniów potrzebujących dodatkowego wyjaśnienia materiału
- wizualizacja - stosowanie pomocy dydaktycznych i aktywnych metod nauczania zwiększających efektywność przyswajania wiedzy
- praca w grupach wg zasady uczeń słaby + uczeń zdolny
- zróżnicowanie stopnia trudności zadań domowych i sprawdzianów
- wydłużanie czasu pracy na sprawdzianach
- przygotowanie posterów (planszy tematycznych) dotyczących omawianych zagadnień i prezentacja ich na zajęciach
- pomoc nauczyciela podczas odpowiedzi ustnych, nakierowywanie ucznia, zadawanie pomocniczych pytań
- uczniowie z dysleksją otrzymują polecenie wcześniejszego zapoznania się z tekstem czytany i omawianym na zajęciach następnym
- uczniom z dysgrafią zaleca się przepisywanie fragmentów tekstów z podręcznika, dbając o poprawną kaligrafię w zeszyte w wąską linię

2. Języki obce (język angielski, niemiecki, francuski, rosyjski)

Metody pracy w czasie lekcji:

- rozbudzanie zainteresowań i wyrabianie właściwej motywacji do nauki,
- ułatwianie uczniowi opanowania umiejętności czytania i pisania przez ćwiczenia koncentracji uwagi, rozwijanie spostrzegawczości, usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej i manualnej,
- rozwijanie percepcji słuchowej
- podnoszenie graficznego poziomu pisania i czytania
- kształtowanie umiejętności porównywania, segregowania

i samokontroli

- monitorowana przez nauczyciela prowadzącego praca w grupach
- kolejne metody podpowiedzi, które polegają na konkretyzacji zadania i jednoczesnym rozwiązaniu analogicznego zadania; na bezpośrednim wskazaniu sposobu rozwiązania lub rozwiązanie dzięki naprowadzającym pytaniom
- różnicowanie trudności pracy domowej (uczniowie otrzymują do wyboru dwa lub więcej zadań, które są o różnym stopniu trudności)
- wzbogacanie lekcji o środki dydaktyczne, które wspomagają przyswajanie wiedzy przez ucznia i rozbudzają zainteresowanie tematem lekcji
- stosowanie pomocy dydaktycznych i wizualizacji obrazujących temat/zagadnienie
- stosowanie metod aktywnych w czasie lekcji: inscenizacja, mapa mentalna, studium przypadku itp.
- pomoc nauczyciela w rozwiązywaniu ćwiczeń indywidualnych w czasie lekcji
- dostosowywanie wymagań, trudności i tempa pracy do możliwości uczniów
- praca w grupach lub parach „wg zasady uczeń słaby + uczeń zdolny”
- pochwały za przejaw aktywności ucznia słabego
- propozycja samodzielnego przygotowania fotografii z bieżących działów tematycznych wraz z opisem i spekulacją tematyczną

Poza zajęciami lekcyjnymi:

- zajęcia wyrównawcze dla uczniów klas pierwszych (w miarę potrzeb)
- udostępnianie i wskazywanie czasopism i literatury obcojęzycznej do ćwiczenia czytania ze zrozumieniem
- udzielanie konsultacji indywidualnych
- udostępnianie dodatkowych zadań do utrwalenia słownictwa i gramatyki

3. Matematyka i fizyka

W pracy z uczniem słabym nie powinno się jednoznacznie rozdzielać metod pracy z uczniem na zajęciach przedmiotowych i poza nimi (oczywiście zdając sobie sprawę ze specyfiki pracy na lekcji i pracy ucznia poza lekcją). Także różnicowanie zadań domowych ma związek z dwoma wcześniejszymi aspektami rozważanego problemu.

Metody pracy w czasie zajęć lekcyjnych:

- uczenie systematycznej pracy
- praca z podręcznikiem
- praca w grupie (z ciągłym monitorowaniem aktywności uczniów)
- samodzielne przeprowadzanie przez uczniów prostych doświadczeń i pokazów
- demonstracja doświadczeń i pokazów przez nauczyciela
- nagradzanie i karanie (nie tylko za pomocą oceny)
- metody podpowiedzi (konkretyzacja zadania i jednoczesne rozwiązanie podobnego problemu)
- różnicowanie prac i zadań
- wzbogacanie lekcji w odpowiednie pomoce dydaktyczne

Metody pracy poza zajęciami lekcyjnymi:

- uczenie systematycznej pracy (zadania sprawdzone i ocenione)
- różnicowanie zadań domowych

Sposoby różnicowania zadań domowych:

- uczeń może wybrać zadanie z kilku pozostałych zadanych
- uczeń nie musi rozwiązać zadania „do końca” ale powinien albo przedstawić plan rozwiązania albo jednoznacznie nazwać problem, którego nie potrafi rozwiązać.

4. Biologia i chemiaMetody pracy w czasie zajęć lekcyjnych:

- praca w grupach lub parach „wg zasady uczeń słaby + uczeń zdolny”
- monitorowanie indywidualnej pracy uczniów słabych w czasie lekcji oraz pomoc w trudnościach (w trakcie uzupełniania ćwiczeń w zeszytach ćwiczeń, samodzielnego pisania równań)
- demonstrowanie doświadczeń przez nauczyciela
- samodzielne wykonywanie prostych doświadczeń przez uczniów
- wykorzystanie multimediów do wizualizacji zagadnień i odniesienia ich praktycznego zastosowania w życiu codziennym
- różnicowanie zadań na kartkówkach i sprawdzianach
- nagradzanie i karanie (nie tylko za pomocą oceny)
- metody podpowiedzi (konkretyzacja zadania i jednoczesne rozwiązanie podobnego problemu)
- wzbogacanie lekcji w odpowiednie pomoce dydaktyczne

- Wydłużenie czasu odpowiedzi,
- tworzenie przyjaznej atmosfery pracy na lekcjach

Metody pracy poza zajęciami lekcyjnymi:

- indywidualne konsultacje poza zajęciami
- zajęcia wyrównawcze dla uczniów klas pierwszych (w miarę potrzeb)

Zadania domowe:

- zróżnicowania trudności zadań domowych.

5. Geografia

Metody pracy w czasie zajęć lekcyjnych:

- wolniejsze tempo pracy
- stopniowanie trudności
- odpytywanie z zadań niewymagających wyciągnięcia wniosków
- pomoc przy odpowiedzi - zadawanie dodatkowych, pomocniczych pytań
- wydłużanie czasu odpowiedzi, czasu na odczytanie informacji z mapy
- dostosowywanie wymagań do możliwości ucznia z uwzględnieniem jego mocnych stron
- posługiwanie się rysunkami i schematami zjawisk i procesów zamiast formy opisowej
- stwarzanie przyjaznej uczniowi atmosfery pracy na lekcjach (akceptacja, cierpliwość, życzliwość)
- pochwały za każdy przejaw aktywności

Metody pracy poza zajęciami lekcyjnymi:

- umożliwianie wykonywania zadań w domu, gdzie uczeń ma zapewniony komfort pracy
- informowanie ucznia na lekcji, o czy będzie traktować temat następnych zajęć tak, żeby mógł w domu przeczytać tekst z podręcznika czy innego źródła i uczestniczyć potem aktywnie w lekcji nie czując się gorszym
- udostępnianie materiałów pomocniczych do pracy w domu

Zadania domowe:

- umożliwianie wykonywania zadań i zagadnień, które ucznia interesują i w takiej formie, aby mógł dowieść swoich umiejętności i wiedzy.

6. Informatyka, technologia informacyjna, techniki informacyjne

- zajęcia pozalekcyjne
- indywidualna praca z uczniem
- dostosowanie tempa pracy i poziomu zadań do możliwości ucznia
- stopniowanie trudności
- praca w grupach (uczeń słaby + uczeń zdolny)
- dobór zadań adekwatnych do poziomu wiedzy ucznia słabego
- stosowanie prezentacji dotyczących wybranych zagadnień sprawiających trudności
- możliwość opracowywania przez ucznia zadań i ćwiczeń mających na celu zaprezentowanie własnej wiedzy i zdolności

7. Wychowanie fizyczne

Metody w czasie zajęć lekcyjnych:

- metoda syntetyczna (nauczanie ćwiczenia w całości, nie naruszając schematu ruchu – stosowana przy nauczaniu form ruchu : skoku, biegu, rzutu)
- metoda analityczna (nauczanie ćwiczenia częściami - w przypadku ćwiczeń złożonych – dążenie do ułatwienia skomplikowanych ćwiczeń, przez rozbicie ich na proste składowe elementy, a następnie łączenie w całość)
- metoda kombinowana (połączenie wyżej wymienionych metod) – łatwych czynności uczeń uczy się w całości, trudne natomiast rozbijane są na prostsze elementy.

Dla każdego ucznia, który wykazuje problemy z opanowaniem pewnych form ruchowych istnieje możliwość skorzystania z zajęć pozalekcyjnych, podczas których przy pomocy nauczyciela może doskonalić to, z czym ma kłopot na lekcji wychowania fizycznego.

8. Historia i wiedza o społeczeństwie

Metody pracy w czasie zajęć lekcyjnych:

- Pomoc podczas odpowiedzi ustnych, poprzez zadawanie dodatkowych, pomocniczych pytań,
- Dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia,
- Wydłużenie czasu odpowiedzi,

- Stworzenie przyjaznej atmosfery pracy na lekcjach

Metody pracy poza zajęciami lekcyjnymi:

- Udostępnianie materiałów pomocniczych do pracy w domu,
- Umożliwianie wykonania zadań w domu

Zadania domowe:

- Umożliwienie wykonania zadań z tematyki interesującej ucznia,
- Zadania dodatkowe z tematyki podejmowanej na lekcjach, w celu dokładniejszego opanowania materiału.
- dążenie do opanowania podstawy programowej – możliwość wyboru łatwiejszego tematu

9. Przedmioty zawodowe, przysposobienie obronne

Metody pracy w czasie zajęć lekcyjnych:

- wolniejsze tempo pracy
- stopniowanie trudności
- pomoc przy odpowiedzi - zadawanie dodatkowych, pomocniczych pytań
- wydłużanie czasu odpowiedzi, czasu na odczytanie informacji z projektu, rysunku technicznego, schematu
- dostosowywanie wymagań do możliwości ucznia z uwzględnieniem jego mocnych stron
- zachęcanie do poprawy zadań, aż do uzyskania sukcesu
- posługiwanie się rysunkami i schematami procesów zamiast formy opisowej
- stwarzanie przyjaznej uczniowi atmosfery pracy na lekcjach (akceptacja, cierpliwość, życzliwość)

Metody pracy poza zajęciami lekcyjnymi

- Udostępnianie materiałów pomocniczych do pracy w domu,
- Umożliwianie wykonania zadań w domu
- informowanie ucznia na lekcji, o czy będzie traktować temat następnych zajęć (żeby mógł w domu przeczytać tekst z podręcznika i uczestniczyć w lekcji nie czując się gorszym)

Zadania domowe:

- umożliwianie wykonywania zadań i zagadnień, które ucznia interesują

i w takiej formie, aby mógł dowieść swoich umiejętności i wiedzy

III. Działania biblioteki szkolnej skierowane na pomoc uczniom słabym

Opiekun biblioteki szkolnej proponuje w oparciu o swoją wiedzę oraz księgozbiór następujące formy pracy z uczniem słabym:

- a) pomoc w wyszukiwaniu informacji na określony temat
- b) instrukcje i wskazówki odnośnie sposobów pracy ze słownikiem, encyklopedią, leksykonem – wyszukiwanie pojęć i zagadnień
- c) wskazywanie możliwości wyszukiwania informacji ze spisów treści, indeksów, bibliografii
- d) prezentacja sposobów nauki czytania ze zrozumieniem
- e) pomoc przy odrabianiu pracy domowej
- f) wyszukiwanie materiałów do inspiracji twórczej,
- g) przygotowywanie warsztatu pracy dla osób, które nie uczestniczą w lekcjach religii
- h) prezentacja filmów edukacyjnych w czytelnicy
- i) pomoc w opracowywaniu prezentacji z języka polskiego

Szkolenie Rady Pedagogicznej pod kątem pracy z uczniem słabym

Szkolenie Rady Pedagogicznej pod kątem pracy z uczniem słabym przewiduje się prowadzić co najmniej raz w ciągu roku szkolnego.

V. Współpraca z rodzicami

- Spotkania z rodzicami
- Dyżury wychowawców
- Konsultacje z nauczycielami przedmiotów ogólnokształcących i artystycznych
- Porady pedagoga szkolnego dla rodziców
- Pedagogizacja rodziców